

Olvass bele

Crouch a posztdemokratikus állapotot a demokrácia egyik modelljeként értelmezi. Míg az Egyesült Államokban a 20. század második felében a liberális demokráciának a liberális oldalát preferálták (azaz a piac-liberális gazdaságpolitikát), addig ez utóbb már másként alakult. *Satisfaction with the unambitious democratic expectations of liberal democracy produces complacency about the rise of what I call post-democracy (57)*. Ebben a modellben minden úgy működik, mintha valóban demokratikus politikai rendszer lenne. Tehát léteznek választások, a kormány leváltható, a választási viták figyelemmel kísérhetők és a kampányok is teljes gőzerővel folynak, bár ezekkel csak kevés embert tudnak megszólítani, stb. A polgárok tömege azonban **passzív, csendes, apatikus**, csak a hozzájuk intézett jelzésekre válaszol. Ez a modell jól ábrázolja a mai politikai élet állását.

Mindezek mellett a lényeg nem csak ebben van, hanem abban is, amit Crouch így ír le: *Under the conditions of a post-democracy that increasingly cedes power to business lobbies there is little hope for an agenda of strong egalitarian politics for the redistribution of power and wealth, or for restraint of powerful interests (58)*.

Egy vele készült interjúban Crouch a posztdemokráciát így jellemezte: *Postdemocracy would be like postindustrialism. Postindustrial society – we have all the products of industry. Industrial activity continuous. But the energy, the dynamism of the economy has gone somewhere else. So where I use post-democracy with the same idea. All the institutions of democracy remain – we use them. It's just the energy of the political system and the innovative capacity have moved to other spheres (59)*.

S ezzel elérkeztünk ahhoz a kiindulóponthoz, amiről az alapprobléma felvetésekor szóltam. Miről is van szó? Arról, hogy mára már a demokráciának egy olyan modelljéhez érkeztünk, amikor színleg működnek a demokratikus intézményrendszerek, külsőleg szemlélve valóban demokratikus választások vannak, de a társadalmi igazságosság egyre gyengül, és a hatalom Crouch szerint lassan átkerül az üzleti lobbizs kezébe. Ilyen helyzetben pedig szó sem lehet arról, hogy az egalitárius törekvések megjelenhessenek a politikában, hogy újraosszák a hatalmat és a megtermelt anyagi javakat. A legborzasztóbb az, hogy a démosz az apatikus viselkedésével **önként** engedi át a terepet az üzleti lobbizs, amely azonnal nyomást gyakorol a politikai szereplőkre. Az üzleti lobbizs pedig szép sötét öltönyben, fehér ingben, nyakkendőben jelenik meg, és **mosolyogva** magyarázza el azt, hogy miért jó a munkásnak az, hogy van munkája és éhbérért dolgoztatják végkimerülésig, hogy a démosz háttérbe vonulásával ők veszik át a terepet és uralják a politikai mezőnyt is. Ez tulajdonképpen **a demokrácia Mosolygó Halála**, amely néha vigyorba megy át, megmutatván ezzel a korlátlan világhatalmát. S ez a Mosolygó Halál rendre megjelenik a politikai elit előtt is, és tőkebefektetést, valamint pénzt ígér azért, hogy más piaci szereplőkkel szemben a cégüket részesítsék előnyben, például a letelepedés, vagy az állami támogatás, az adóztatás, stb. szempontjából. S a politikai elit igyekszik teljesíteni a kívánságaikat, hiszen ezzel is új munkahelyeket hoznak létre, amit ő maga nem tudott megvalósítani, és amit pedig a végelszámolásnál, azaz

a választások során minden kormánynak a választói szemére vetnek, ha az nem elég sok. A pártok és a nemzetek közötti verseny pedig azt kényszeríti ki az aktuális politikai elitből, hogy minden befektetőt tárt karokkal fogadjanak, mert egyébként más pártok, vagy országok megadják számukra azt az előnyt, amit ők maguk egyébként nem adtak volna meg. Nyilván ezzel a fonák helyzettel a befektetők is tisztában vannak, és eleve olyan feltételekkel jönnek egy adott országba, ha teljesítik a különleges elvárásaikat. Így jöhetett létre olyan ellentmondásos és abnormális állapot, amikor nem a demokratikusan megválasztott kormány szabja meg a vállalkozások működésének feltételeit, hanem a befektetők.

Miért tekinthető a posztdemokratikus állapot a liberális demokrácia halálának? Egyrészt azért, mert nem a démosz, amelyik számszerű többségben van az üzleti lobbival és az őket kiszolgáló hatalmi elittel szemben, szóval, ténylegesen nem a démosz jelölheti ki a politikai vezetőket, hanem az üzleti lobbisajátos harcának és kompromisszumának eredményeként jutnak hatalomra a politikusok. Maga a választás inkább csak egy jól komponált színi előadásnak tekinthető. Másodszor pedig azért, mert az üzleti lobbisajátos befektetések megvalósításával, valamint a politikai elit megszarolásával és lefizetésével egyenlőtlen versenyhelyzetet hoz létre a piacgazdaságban, holott a liberális kapitalizmusnak éppen az lenne az egyik nagy előnye, hogy egyenlő feltételek mentén versenyezhetnek a piaci szereplők. Ezt az egyébként hasznos célt azonban egyelőre el kell felejteni, s ezért érezhetik ma úgy sokan, hogy az üzleti lobbisajátos rátelepszik az egész világ demokratikus rendjére. E képzet kialakulását az is elősegíti, hogy a reális piacgazdaság mellett, attól elkülönülve létrejött a globális pénzügyi spekuláció is, amit egyetlen nemzetállam, még ha akarná is, sem tud féken tartani.